

Stockholm den 2021-02-24

Energimarknadsinspektionen bör få besluta om koncession för gasnät, lagringsanläggning för gas eller förgasningsanläggning
Begäran om ändring av naturgaslagen (2005:403) och naturgasförordningen (2006:1043)

Sammanfattning och bakgrund

Energimarknadsinspektionen, förkortat Ei, har fått i uppdrag av regeringen att se över regleringen av naturgasföretagens intäkter från överföring av naturgas, lagring av naturgas eller tillträde till en förgasningsanläggning. I uppdragsbeskrivningen hänvisar regeringen till propositionen Naturgasfrågor (prop. 2012/13:85) där regeringen framhåller att det är angeläget att tillsynen av energimarknaden i Sverige drivs på ett likartat sätt, oavsett energislag eller verksamhetsinriktning. I uppdraget ingår att se över regleringen av naturgasföretagens intäkter så att den i större utsträckning ska harmonisera med motsvarande reglering när det gäller intäkter från elnätsverksamhet. Energigas Sverige vill dock uppmärksamma regeringen om att även den instans som ska besluta om koncession (tillstånd) skiljer sig åt mellan naturgaslagen (2005:403) och ellagen (1997:857).

Medan regeringen ska besluta om koncession för gasnät, lagringsanläggning för gas eller förgasningsanläggning ska Ei besluta om koncession för elnät. Denna skillnad har stor betydelse för hur lång tid beslutsprocessen om koncession tar. Ett beslut från regeringen tar längre tid än ett beslut från tillsynsmyndigheten, vilket får konsekvensen att gasnät och elnät inte konkurrerar på lika villkor. Om en användare står inför valet att ställa om till biogas eller el, kan tidplanen för genomförande vara avgörande. Olikbehandlingen mellan el och gas medför därmed en risk att biogasanslutningar inte realiseras. Detta är djupt olyckligt eftersom en satsning på biogas är en satsning på ett fossilfritt Sverige och en fossiloberoende fordonsflotta. Biogas bidrar positivt till samtliga av FN:s 17 mål för hållbar utveckling direkt eller indirekt och bidrar till åtminstone åtta av de 16 miljö kvalitetsmål som riksdagen antagit. Utbyggnaden av gasnäten i Sverige är också viktiga för att avlasta elnätet och möjliggöra elektrifieringen.

Naturgas och biogas distribueras tillsammans i gasnät. Det innebär att det som i naturgaslagen och naturgasförordningen anges som naturgasnät egentligen är ett gasnät som används för distribution både av biogas och naturgas. Att likställa tillståndsprocessen för naturgasnät med tillståndsprocessen för elnät, innebär alltså att förutsättningarna för nya satsningar på biogas påskyndas och förbättras.

Energigas Sverige begär därmed att naturgaslagen och naturgasförordningen (2006:1041) ändras så att Ei får besluta om koncession för gasnät, lagringsanläggning för gas samt förgasningsanläggning, se förslag på ändring av naturgaslagen och naturgasförordningen under följande avsnitt i denna framställan.

Begäran om ändring av naturgaslagen (2005:403) samt naturgasförordningen (2006:1043)

Energigas Sverige begär att naturgaslagen ändras så att ansvarig myndighet (i det här fallet Ei) får godkänna koncession för att bygga och använda en naturgasledning, lagringsanläggning för gas eller en förgasningsanläggning. I nuvarande lagstiftning framgår att regeringen måste besluta om tillstånd innan naturgasledningen, lagringsanläggningen eller förgasningsanläggningen får byggas eller användas (2 kap. 1, 2 och 3 §§ naturgaslagen).

Energigas Sverige lämnar förslag till ändring av naturgaslagen (2005:403) och naturgasförordningen (2006:1043) i nedanstående avsnitt. Det kan dock finnas ytterligare följdändringar som är nödvändiga för att beslutanderätten om koncession ska överföras från regeringen till Energimarknadsinspektionen. De ändringar som föreslås av Energigas Sverige i förslagen nedan, är avsedda att likställa hanteringen av elnät och naturgasledningar, lagringsanläggningar och förgasningsanläggningar vad avser beslut om koncession, tidsram för beslut, rätt att överklaga m.m.

Förslag till lag om ändring i naturgaslagen (2005:403)

Härigenom föreskrivs i fråga om naturgaslagen (2005:403)
dels att det ska införas en ny paragraf, 2 kap. 1 b §,
dels att 2 kap. 1, 1 a, 2, 3, 4 §§ och 11 kap. 4 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

En naturgasledning får inte byggas eller användas utan tillstånd (koncession) av regeringen. Åtgärder för att bereda plats för en naturgasledning, såsom sprängning, schaktning, skogsavverkning, markberedning eller liknande åtgärder, får inte vidtas innan koncession har meddelats.

Föreslagen lydelse

2 kap.

1 §

En naturgasledning får inte byggas eller användas utan tillstånd (koncession). Åtgärder för att bereda plats för en naturgasledning, såsom sprängning, schaktning, skogsavverkning, markberedning eller liknande åtgärder, får inte vidtas innan koncession har meddelats.

Koncession krävs inte för en naturgasledning som är belägen efter en mät- och reglerstation.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från kravet på koncession enligt första stycket i fråga om vissa slag av naturgasledningar eller vissa slag av åtgärder med naturgasledningar.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten ska i det enskilda fallet efter ansökan av den som avser att bygga eller som använder en naturgasledning, lämna ett bindande besked om huruvida ledningen omfattas av föreskrifter som har meddelats med stöd av 1 § tredje stycket.

1 a §

Tillsynsmyndigheten ska i det enskilda fallet, efter ansökan av den som avser att bygga eller som använder en naturgasledning, lämna ett bindande besked om huruvida ledningen omfattas av föreskrifter som har meddelats med stöd av 1 § tredje stycket.

1 b §

Tillsynsmyndigheten prövar frågor om koncession enligt detta kapitel, om inte annat anges.

Regeringen får dock pröva sådana frågor om koncession som har betydelse för försvaret, om Försvarsmakten begär det.

Tillsynsmyndigheten ska i ett sådant fall överlämna frågan om prövningsmyndighet till regeringen för avgörande.

Regeringen prövar även ärenden om meddelande av koncession, om ärendet avser en utlandsförbindelse eller det i ärendet finns en fråga om tillstånd till expropriation som ska prövas av regeringen.

En lagringsanläggning får inte byggas eller användas utan koncession av *regeringen*. Åtgärder för att bereda plats för en lagringsanläggning, såsom sprängning, schaktning, skogsavverkning, markberedning eller liknande åtgärder, får inte vidtas innan koncession har meddelats.

2 §

En lagringsanläggning får inte byggas eller användas utan koncession av *tillsynsmyndigheten*. Åtgärder för att bereda plats för en lagringsanläggning, såsom sprängning, schaktning, skogsavverkning, markberedning eller liknande åtgärder, får inte vidtas innan koncession har meddelats.

En förgasningsanläggning får inte byggas eller användas utan koncession av *regeringen*. Åtgärder för att bereda plats för en förgasningsanläggning, såsom sprängning, schaktning, skogsavverkning, markberedning

3 §

En förgasningsanläggning får inte byggas eller användas utan koncession av *tillsynsmyndigheten*. Åtgärder för att bereda plats för en förgasningsanläggning, såsom sprängning, schaktning, skogsavverkning,

eller liknande åtgärder, får inte vidtas innan koncession har meddelats.

Om *regeringen* har meddelat koncession för en naturgasledning, en lagringsanläggning eller en förgasningsanläggning, får förbud inte meddelas med stöd av miljöbalken mot att bygga och använda ledningen eller anläggningen.

Beslut av tillsynsmyndigheten enligt 2 kap. 15 och 16 §§, 6 kap. 1 b, 5, 8, 14–16 och 18 §§, 7 kap. 5 § andra stycket samt 10 kap. 3, 4, 7 och 10 §§ får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt. Regeringen meddelar föreskrifter om överklagande till regeringen av andra beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

markberedning eller liknande åtgärder, får inte vidtas innan koncession har meddelats.

4 §

Om *tillsynsmyndigheten* har meddelat koncession för en naturgasledning, en lagringsanläggning eller en förgasningsanläggning, får förbud inte meddelas med stöd av miljöbalken mot att bygga och använda ledningen eller anläggningen.

11 kap.

4 §

Tillsynsmyndighetens beslut enligt 2 kap. 1, 1 a, 1 b, 2–3 §§ får överklagas till regeringen.

Beslut av tillsynsmyndigheten enligt 2 kap. 15 och 16 §§, 6 kap. 1 b, 5, 8, 14–16 och 18 §§, 7 kap. 5 § andra stycket samt 10 kap. 3, 4, 7 och 10 §§ får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt. Regeringen meddelar föreskrifter om överklagande till regeringen av andra beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Förslag till ändring i Naturgasförordning (2006:1043)

Härigenom föreskrivs i fråga om naturgasförordningen (2006:1043)
dels att 10, 15 och 36 §§ ska upphöra att gälla,
dels att det ska införas två nya paragrafer, 2 a och 3 a §§,
dels att 10 a § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

I ärenden enligt 4 och 5 §§ ska beslut meddelas av *regeringen* inom *fem* år efter det att en fullständig ansökan kom in till Energimarknadsinspektionen.

I ett ärende enligt 13 § ska beslut meddelas av *regeringen* inom *tio* år efter det att en fullständig ansökan kom in till Energimarknadsinspektionen.

Föreslagen lydelse

2 a §

Energimarknadsinspektionen ska vara tillsynsmyndighet enligt 1 kap. 9 § naturgaslagen (2005:403) och handlägga de frågor som anges i denna förordning.

3 a §

I 1 a § andra och tredje stycket naturgaslagen (2005:403) finns det bestämmelser om att regeringen prövar frågor om koncession i vissa fall. En ansökan i ett sådant ärende ska ges in till Energimarknadsinspektionen. Energimarknadsinspektionen ska utreda frågan och därefter med eget yttrande överlämna ärendet till regeringens prövning.

10 a §

I ärenden enligt 4 och 5 §§ ska beslut meddelas av *Energimarknadsinspektionen* inom *tre* år efter det att en fullständig ansökan kom in till Energimarknadsinspektionen.

I ett ärende enligt 13 § ska beslut meddelas av *Energimarknadsinspektionen* inom *åtta* år efter det att en fullständig ansökan kom in till Energimarknadsinspektionen.

Om ärendet ska prövas av regeringen enligt 2 kap. 1 a § tredje stycket naturgaslagen (2005:403), ska beslut meddelas inom fem år efter det att en fullständig ansökan kom in till Energimarknadsinspektionen.

Om det är nödvändigt på grund av utredningen av ärendet, får handläggningstiden vid högst ett tillfälle förlängas med högst den ursprungliga tidsfristens längd. Sökanden ska informeras om skälen för att handläggningstiden förlängs innan den ursprungliga tidsfristen har gått ut.

I 8 § lagen (2009:1079) om tjänster på den inre marknaden finns bestämmelser om att ett mottagningsbevis ska skickas till sökanden när fullständig ansökan kommit in och om innehållet i ett sådant bevis.

Skälen till begäran om lagändring

Energimarknadsinspektionen (Ei) har fått i uppdrag av regeringen att se över regleringen av naturgasföretagens intäkter från överföring av naturgas, lagring av naturgas eller tillträde till en förgasningsanläggning. I uppdragsbeskrivningen hänvisar regeringen till proposition Naturgasfrågor (prop. 2012/13:85) där regeringen framhåller att det är angeläget att tillsynen av energimarknaden i Sverige drivs på ett likartat sätt, oavsett energislag eller verksamhetsinriktning. Av den anledningen är en utgångspunkt för uppdraget att regleringen av naturgasföretagens intäkter i större utsträckning ska harmonisera med motsvarande reglering när det gäller intäkter från elnätsverksamhet. Uppdraget ska redovisas till Infrastrukturdepartementet senast den 13 april 2021.

Av uppdragsbeskrivningen att döma anser regeringen att naturgaslagen och ellagen (1997:857) bör harmonisera med varandra i högre grad än idag. Det är viktigt att i det sammanhanget betona att det inte bara är regleringen rörande nätföretagens intäkter som skiljer sig åt mellan de berörda lagarna, utan också vilken instans som ska besluta om koncession (tillstånd). Varken elektrisk starkströmsledning eller naturgasledning får byggas eller användas utan koncession, men medan koncession för elektrisk starkströmsledning i de allra flesta fall får beslutas av nätmyndigheten (Ellagen 2 kap. 1–1 b §§) krävs beslut av regeringen för gasledningar (naturgaslagen 2 kap 1–1 a §§). Även lagringsanläggningar för gas samt förgasningsanläggningar omfattas av kravet på koncession från regeringen (naturgaslagen 2 kap. 2–3 §§). Trots att det är regeringen som beslutar om koncessioner enligt naturgaslagen ska koncessionsansökan enligt 6 § naturgasförordningen (2006:1043) skickas till Energimarknadsinspektionen (Ei). Ei går igenom ansökan och lämnar den sedan vidare till regeringen som slutligen beslutar om det får byggas eller inte. Skillnaden avseende beslutande instans har stor betydelse för hur lång tid beslutsprocessen om koncession tar. Ett beslut från regeringen tar längre tid än ett beslut från tillsynsmyndigheten, vilket får konsekvensen att gasnät och elnät inte konkurrerar på lika villkor. Om en användare står inför valet att ställa om till biogas eller el, kan tidplanen för genomförande vara avgörande. Det finns till exempel på fall där bussdepåer ansökt, och beviljats, stöd från Klimatklivet, för omställning till biogasdrivna bussar, men där koncessionen för den nya gasledningen riskerat att ta så lång tid så bussterminalen istället valt att satsa på elbussar. Olikbehandlingen mellan el och gas medför därmed en risk att biogasanslutningar inte realiserar. Detta är djupt olyckligt eftersom

en satsning på biogas är en satsning på ett fossilfritt Sverige och en fossiloberoende fordonsflotta. Biogas bidrar positivt till samtliga av FN:s 17 mål för hållbar utveckling direkt eller indirekt och bidrar till åtminstone åtta av de 16 miljö kvalitetsmål som riksdagen antagit. Utbyggnaden av gasnäten i Sverige är också viktiga för att avlasta elnätet och möjliggöra elektrifieringen.

Naturgas och biogas distribueras tillsammans i gasnät. Det innebär att det som i naturgaslagen och naturgasförordningen anges som naturgasnät egentligen är ett gasnät som används för distribution både av biogas och naturgas. Det framgår också att 1 kap. 2 § naturgaslagen där det står att det med naturgas i den lagen även avses biogas, gas från biomassa och andra gaser, i den mån det är tekniskt möjligt att använda dessa gaser i ett naturgassystem. Att likställa tillståndsprocessen för naturgasnät med tillståndsprocessen för elnät, innebär alltså att förutsättningarna för nya satsningar på biogas påskyndas och förbättras.

Biogas är förnybart och leder inte till några nettoutsläpp av koldioxid vid förbränning. Genom produktion och användning av biogas utnyttjas samhällets resurser på ett effektivt sätt. Biogas är mer än ett bränsle – det är ett system för cirkulär ekonomi. Genom produktion och användning av biogas utnyttjas samhällets resurser på ett effektivt sätt. Avfall från avlopp, matrester och gödsel samt restprodukter från skog och industri tas om hand och blir samtidigt till värdefulla produkter - förnybar energi och gödningsmedel. De rötresten som uppstår vid biogasproduktion kan återföras till jordbruket som ekologiskt biogödsel. Viktiga näringsämnen återförs till jordbruket och kretsloppet sluts. Det minskar behovet av mineralgödsel och uttaget av den ändliga resursen fosfor som börjar bli en bristvara. Biogas är helt enkelt cirkulär ekonomi i praktiken. Biogas bidrar dessutom till att flera miljömål nås och till målluppfyllelse inom åtskilliga politikområden till exempel klimat, energi, miljö, landsbygd, transport, handel, jobb och näring. Det gör biogasen unik.

Energigas Sverige anför därmed att naturgaslagen bör ändras så att naturgasledning, lagringsanläggningar samt förgasningsanläggningar får beslutas av myndighet under samma förutsättningar som starkströmsledningar. Detta innebär att Energimarknadsinspektionen ska ha rätt att besluta om koncession för naturgasledning, lagringsanläggningar samt förgasningsanläggningar, med undantag för de fall då ärendet avser en utlandsförbindelse eller det i ärendet finns en fråga om tillstånd till expropriation. Det nuvarande undantaget för koncession för naturgasledning som är belägen efter en mät- eller reglerstation (naturgaslagen 2 kap. 1 §) bör kvarstå.